

Tollerred – värt ett besök

Entreprenörer leder brukssamhället in i framtiden

Tollerred – från spinnerifabrik till populärt utflyktsmål. En kopp kaffe och en promenad i bruksmiljön stärker själen. Varför inte avsluta med lunch eller middag på Nääs Fabriker och ett dopp i Sävelången? Foto: Jill Larsson.

Ett lockande och charmigt litet samhälle vid vattnet. Med aktiv liten biograf, fyrstjärnigt hotell med restaurang, sprudlande småföretagarcentrum och en allt större turistdragare. Båstad? Nej, Tollerred i Lerums kommun.

Jämförelsen haltar naturligtvis. Tollerreds historia är det svenska brukssamhällets historia där en del av lönen betalades ut i potatisland, där bruket fixade fotbollsplan, samlingslokal, jobb åt alla och sjukvård. En ort där brukets ägare helt plötsligt kunde kliva in i lägenheten och be om en bit mat för att se hur det var ställt med familjen.

Den goda bruksmentaliteten

Det var ett klassamhälle – men också en gemenskap, ett sammanhang och en tillvaro för arbetarna som hade det betydligt värre på många andra håll i Sverige. Alla de äldre husen i Tollerred har en rik historia.

- Vi var inte bara boende i Tollerred. Genom arbete, fritid och släktskap samt lojalitet mellan ägare och folket i samhället skapades en unik bruksanda som bar upp samhället. Familjen Berg var verkliga humanister, bekräftar Ingvar Axelsson med djupa rötter i samhället.

Berg använde vattnets kraft

Tollerreds historia är också familjen Bergs historia. Vi backar drygt 200 år tillbaka. Den faderslöse och fattige 13-åringen Wilhelm Berg var tvungen att försörja sig. Med stort mod vandrade han från Helsingborg till Göteborg

för att söka lyckan. Genom åren arbetade han upp en stark affärsrörelse inom tyger. Som förmögen man köpte han sedan Nääs slott 1824. På andra sidan Sävelången fanns kraften i Tollerreds ström. Tillsammans med äldre brodern Theodor byggde de 1833 Övre fabriken – ett bomullsspinneri som lade grunden till en av Sveriges viktigaste manufakturtilverkarer och även Tollerreds samhälle.

Familjen Berg är fortfarande närvarande i Tollerred – genom Wilhelm Bergs barnbarnsbarn Peter Wilhelm Berg.

Nybyggaranda

2000-talets Tollerred ser annorlunda ut och kan karaktäriseras av Jill Larsson. Tillsammans med sin man köpte Jill Övre fabriken 2004. Då hade det i princip stått tomt sedan nedläggelsen av fabriken 1981, med undantag av något grossistlager.

- Det var rejält igenvuxet och i dåligt skick, men vi såg potentialen och fastighetens charm, säger Jill.

De satte igång att renovera fabriken, flyttade in i huset och i november 2007 öppnade de Övre fabriken Café & Presentbutik.

- Det är egentligen helt styrt av efterfrågan. Besökare i Tollerred önskade sig ett ställe att fika på. Nu hittar allt fler hit.

Möjligheterna finns

Ingvar Axelsson, som också är ordförande i Museiföreningen Tollereds Övre Kraftstation, uppskattar initiativet:

- Jag är djupt imponerad av vad de åstad-

Industrihistoria går i arv. Museiföreningen Tollereds Övre Kraftstation guidar gärna skol elever och gäster på Nääs Fabriker. Vattenkraftverket i Tollerred är ett av landets äldsta.

kommit. Deras arbete med att rusta upp fastigheten är en kulturell välgärning och innebär stora möjligheter för Tollerred med sina vackra omgivningar. De har visat vägen och tagit tag i de kommersiella möjligheterna.

Museiföreningen har etablerat ett samarbete med caféet och med Nääs Fabriker Hotell och Tollereds Hotel för guidningar av hotellets gäster.

Kulturhistorisk pärla

Länken över Sävelången: Tollereds samhälle

- Nääs Fabriker – Nääs slott, är idag en mycket välbesökt och kulturhistorisk pärla i Lerums kommun. Även allt fler göteborgare finner en boplatz i det idylliska brukssamhället där fotbollsöreningen fyller 100 år i år.

- Det finns en stor turistpotential i samhället och varumärket Tollerred där vi tillsammans kan åstadkomma mer. Genom att förena det gamla med det nya för vi historien vidare till framtida generationer.